

**Livskraft
och framtidstro
i Sveriges
landsbygder**

Centerpartiet

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1. Inledning.....	3
2. Skapa en starkare samhällsekonomi för hela landet	3
2.1 Jämligare skatter	3
2.2 Den gröna nyindustrialiseringen	4
2.3 Ett attraktivare företagsklimat i Sveriges landsbygder.....	4
3. Ge Sveriges landsbygder den kompetens de behöver	4
3.1 Satsa på yrkesutbildningar.....	5
3.2 Låt lärosäten och lärcentra bidra.....	5
3.3 Utbildad arbetskraft där den behövs.....	5
4. Öka tillgången till hälso- och sjukvård	6
4.1 Vård i HELA Sverige	6
4.2 Möjliggör mindre vårdinrättningar och förlossningsenheter.....	6
4.3 Tillgång till apotekstjänster och nära vård.....	6
4.4 Bostäder och omsorg för äldre.....	7
5. Underlätta för bostäder i Sveriges landsbygder	7
5.1 Åtgärda nedskrivningsreglerna och genomför strandskyddsreformen	7
5.2 En satsning på fler bostäder i hela landet.....	8
5.3 Bättre regler för fler bostäder på landsbygden	8
6. Prioritera ett lyft för infrastrukturen.....	8
6.1 Det är dags för framtidens infrastruktur.....	8
6.2 Genomför den digitala allemansrätten	9
6.3 Bättre trafiksäkerhet och ökad framkomlighet.....	9
6.4 Det nya järnvägsnätet.....	9
6.5 Tillgängligare kollektivtrafik och sammanhållet biljettsystem	10
6.6 En kraftfull grön omställning i flygbranschen.....	10
6.7 Det finmaskiga vägnätet och lokal mobilitet	10
6.8 Hållbara vattentjänster i hela landet.....	10
7. Ta steget till en motståndskraftig och hållbar livsmedelsproduktion.....	11
7.1 En tydligare politik för de små företagen i livsmedelssektorn.....	11
7.2 Minskat beroende av kritiska insatsvaror.....	11
7.3 Stärkt försörjningsförmåga genom tydligare mål och ett konkurrenskraftigare jordbruk.....	12
7.4 Stöd till restaurering av åkermark	12
8. Öka tryggheten i hela landet.....	12
8.1 Polisenärvaron måste öka	13
8.2 Tillräcklig kompetens i hela landet.....	13

8.3 Stoppa stöldligorna.....	13
8.4 Genomför ett kraftfullt socialtjänstpaket	13
8.5 Närvarande räddningstjänst.....	13
9. Utveckla den lokala och regionala demokratin	14
9.1 Ansvarsområden ska kunna flyttas över från små kommuner	14
9.2 Låt kommuner ansöka om regellättnader och utökade ansvarsområden	15
9.3 Ge möjlighet till direktvalda kommunstyrelser	15
9.4 Tillåt kommunala turistavgifter.....	15
9.5 Tillgängliggör kulturen och värna civilsamhället.....	15

1. Inledning

Centerpartiet är hela Sveriges röst. Vårt arbete för livskraft i hela landet kommer aldrig att upphöra. Det innebär att vi ständigt behöver utveckla vår politik och hela tiden bli bättre på att möta de samhällsproblem som människor upplever.

Sverige är ett mångfacetterat land, med allt från glesaste glesbygd till tätaste storstad. Däremellan stadsnära jordbruksbygder, bruksorter, kämpande småorter och småföretagartäta tillväxtkommuner. Det finns inte bara en landsbygd, vi har många landsbygder. I dessa bygder lever människor, som alla är lika mycket värda, och som alla har rätt att ha höga förväntningar. De ska kunna förvänta sig både frihet och trygghet, var de än bor. För de bor i Sverige, ett av världens mest välmående länder.

Alla delar av Sverige, stad som land, behöver varandra. Våra landsbygder bidrar med gröna innovationer, jobb och växtkraft, men förutsättningarna behöver bli bättre. Tyvärr upplever i dag många människor att polariseringen i samhället ökat. I delar av vårt land finns också ett missnöje. En känsla av att det aldrig riktigt blir landsbygdens tur, att man är nedprioriterad. Den oro som människor känner behöver tas på allvar. Med rätt insatser kan vi få fler att känna hopp.

Centerpartiet vill ge människor en chans att känna framtidstro. I en prövande tid behöver hela Sveriges potential, alla Sveriges möjligheter, alla människors kraft tas tillvara. Vårt land ska vara ett land där du – oavsett var du bor – kan göra en livsresa och växa som människa. Under kommande år behövs därför en ambitiös reformagenda för ett jämlikare och mer livskraftigt Sverige.

2. Skapa en starkare samhällsekonomi för hela landet

Om vi blickar ut över Sverige ser vi stora ekonomiska skillnader. Tydligast märks det kanske på kommunalskatten. En sjuksköterska i Dorotea betalar 6 kronor och 17 öre mer i skatt per tjänad hundralapp jämfört med kollegan i Österåker. Det kanske vore i sin ordning om en högre skatt i gengäld gav bättre service, men vi vet redan att det inte är så. Snarare möter de människor som betalar högst skatt ofta den svagaste samhällsservicen. Pengarna tryter i många landsbygdskommuner. Kvaliteten i skolan brister. Avstånden till sjukhus och BB är långa. Utöver den redan höga skatten, tvingas man själv betala för att vägen ska vara farbar, och att tro att kollektivtrafiken är ett alternativ är på många håll blott en from förhoppning.

De ekonomiska ojämlikheterna mellan land och stad är ett samhällsproblem som behöver tas på allvar. Ekonomin lägger grunden för vad vi som samhälle kan erbjuda människor i form av utbildning, vård, service och trygghet. Det är den som finansierar samhällskontraktet. Därför behöver Sverige som land bli tydligare när det gäller människors rätt till en grundläggande servicenivå. Det måste ske genom en politik som dels stimulerar jobbskapande, utveckling och tillväxt – och som dels tar hänsyn till de skilda förutsättningar som kommer av gleshet och demografi. I dag är många kommuner tvingade att ta ut höga skatter vare sig de vill det eller inte. Centerpartiets mål är att skatteglappet ska minska. Därför kommer vi under kommande år att fortsätta presentera förslag på detta område.

2.1 Jämlikare skatter

Att förändra ett ojämnt skattesystem tar tid, men vi måste börja nu. Ett seriöst reformarbete måste påbörjas för att städa upp i det svenska skattesystemet. Centerpartiet vill se en stor bred skattereform. Målet ska vara att göra skattesystemet enklare, tydligare och rättvisare. En parlamentarisk utredning måste tillsättas redan under denna mandatperiod.

Också den statliga skatteutjämningen behöver omstöpas enligt några grundläggande principer. Systemet ska utgå från en garanterad grundläggande servicenivå i hela landet. Samtidigt behöver det vara utformat så att det skapar incitament för företagande, jobb och tillväxt. Kommuner som bedriver en aktiv politik för företagsamhet och jobbskapande ska få dra nytta av det. I många av landets glest befolkade kommuner finns dock strukturella förutsättningar som gör det särskilt svårt att klara behovet av kommunal service. Därför bör just gleshet i högre grad beaktas inom ramen för utjämnningssystemet. Också tryggheten och servicen på landets bebodda öar, däribland Gotland, bör tas i beaktande då där finns särskilda förutsättningar och behov som i grunden skiljer sig från förhållandena på fastlandet. Till exempel handlar det om speciella förutsättningar när det gäller infrastruktur och transporter. Det kräver att staten tar ett ansvar för likvärdiga förutsättningar i landet genom en ö-politik som minskar skillnaderna och främjar en positiv utvecklingskraft.

Avskaffandet av fastighetsskatten för bostäder var en efterlängtd reform, men dagens utformning av den kommunala fastighetsavgiften missgynnar många landsbygdskommuner och deras

57 förutsättningar att utvecklas. Fastighetsavgiften bör därför reformeras så att den får en annan
58 regional profil. Exempelvis genom att landsbygdskommuner ersätts för den 15-åriga
59 avgiftsbefrielsen vid nyproduktion. Vid sidan av fastighetsavgiften behövs fler lokala och regionala
60 skattebaser. Centerpartiet anser att fastighetsskatten från elproducerande fastigheter ska
61 återföras.

62 **2.2 Den gröna nyindustrialiseringen**

63 I delar av Sverige sker just nu stora förändringar. Nya industrier byggs och planeras, enorma
64 investeringar görs. Här läggs grunden för Sverige som en modern, grön industrination i världsklass.
65 Det kan inte nog understrykas hur viktig denna utveckling kan komma att bli. Utvecklingen måste
66 välkomnas av hela Sverige. Det bör vara en självklarhet att ge berörda regioner de bästa
67 förutsättningarna att dra nytta av industrisatsningarna. Det är viktigt för hela Sverige. Behov finns
68 bland annat av att korta tillståndprocesserna. Det är nödvändigt att företag får ett samlat stöd för
69 kontakter med kommun, länsstyrelse och myndigheter.

70 Utvecklingen ställer en rad krav på politiken. Det krävs satsningar för att bejaka utvecklingen.
71 Risken är annars stor att det för norra Sverige uppstår en arbetsmarknad där anställda pendlar
72 från avlägsna storstäder. Med sig tar de lönekuvertet, och skatten hamnar någon annanstans.
73 Självklart ska möjligheten finnas till klimatsmart pendling från annan ort, men lika självklart måste
74 de kommuner som erbjuder jobb också kunna erbjuda bostäder och ett gott liv. Därför behövs
75 fungerande kollektivtrafik, järnvägar, bredband, elproduktion och elnät. Därför behövs bostäder,
76 fungerande välfärd, skola, vård, omsorg och yrkesutbildad arbetskraft. Också tillgången till kultur
77 och fritidsverksamheter är mycket viktig, liksom ett levande civilsamhälle. Betydande investeringar
78 behöver göras i ett tidigt skede för att människor ska kunna rota sig i lokalsamhället. Det är därför
79 avgörande att staten underlättar för de kommuner som har behov av att planera för att ta emot
80 många nya invånare till följd av industrisatsningarna.

81 **2.3 Ett attraktivare företagsklimat i Sveriges landsbygder**

82 Företagsklimatet är avgörande för utveckling i alla delar av landet. Regler och skatter behöver vara
83 så enkla och förutsägbara som möjligt. Många myndigheter behöver bejaka snarare än bevaka.
84 Alltså bör de ges tydliga främjandeuppdrag. Myndigheter ska vara skyldiga att i högre utsträckning
85 ge råd och stöd för att hjälpa företagen att göra rätt. Regelförenklaringsarbetet måste också ges ett
86 betydligt större fokus, dels i förhållande till svensk lag, dels när det är fråga om implementering av
87 EU-lagstiftning. Det behövs också tillgång till investeringskapital i hela landet, där statligt
88 riskkapital i högre utsträckning riktas till företag utanför storstadsregionerna.

89 Enklare regler i kombination med skattereformer och förbättringar av utjämnningssystemen kan
90 lägga grunden för jämlikare ekonomiska förutsättningar i olika delar av landet, och ett bättre
91 företagsklimat som kommer hela Sverige till del. Givetvis krävs också ett lokalt engagemang. För
92 Centerpartiet är det en självklarhet att, i varje kommun där vi har inflytande, stå upp för
93 företagande, jobb och utveckling.

94 Besöksnäringen är att betrakta som en av Sveriges basnäringar, men krav på personalligare,
95 kassaregister och en allt för omfattande byråkrati suger musten ur de entreprenörer som vill bidra.
96 På samma sätt motarbetas införandet av gårdsförsäljning av alkohol in absurdum.

97 För att minska arbetslösheten och öka självförsörjningen är företagande en väl så viktig
98 komponent som anställning. Därför har Centerpartiet drivit frågan om ingångsföretag. En
99 företagsform med minimal administration och schablonbeskattning av intäkterna. Vi vill vidga
100 detta förslag för att möjliggöra en starkare tjänstesektor i Sveriges landsbygder. Införande av
101 mikroföretag av denna typ möjliggör för fler landsbygdsbor att, genom att erbjuda tjänster i
102 lokalsamhället, skaffa egen försörjning utan onödigt regelkrångel.

103 **3. Ge Sveriges landsbygder den kompetens de behöver**

104 Bra utbildningar som leder till jobb är grundläggande för att Sverige ska vara ett land där fler
105 människor kan göra en livsresa och komma till sin rätt. Hela landet lider brist på utbildad personal.
106 Så gott som varje bransch vittnar om detta. Och Sverige är inte unikt. Norge, Finland och Danmark
107 upplever samma sak. Hela EU har brist på den kompetens som eftersöks. Ur svenskt perspektiv är
108 bristen allra störst i våra landsbygder. Det är lätt att säga att de arbetslösa ska ta jobben, men det
109 är inte så enkelt. För utbildning tar tid och det är utbildad personal som behövs.
110 Kompetensbristen gäller både yrkesutbildad arbetskraft och personer med högre utbildning.

111 Yrkesutbildningarna har länge varit eftersatta i Sverige, och det avspeglas i den kompetensbrist vi
112 ser. Detta är ett enormt samhällsproblem som riskerar att förvärras om vi inte lyckas få

113 utbildningssystemet att bättre svara upp mot arbetsmarknadens behov. Det behövs en gigantisk
114 omorientering av synen på yrkesutbildningar i Sverige. Och det behövs fler möjligheter för den som
115 redan varit i arbetslivet att vidareutbilda sig eller byta bana. Goda kommunikationer behövs också
116 för att utvidga arbetsmarknadsregionerna och öka attraktiviteten. Samtidigt behövs flexibilitet och
117 rörlighet på arbetsmarknaden, där arbetslinjen ska värnas.

118 **3.1 Satsa på yrkesutbildningar**

119 Yrkeshögskolan är en matchningssuccé där 93 procent av de som utexamineras får jobb. Sverige
120 behöver i rask takt bygga ut yrkeshögskolan med 20 000 nya utbildningsplatser de kommande
121 åren. Vi behöver fortsätta och utveckla samarbeten mellan det offentliga och näringslivet som ger
122 utrymme för lärlingsutbildning och praktik. Få investerar i kvalitet i en utbildning som bara beviljas
123 två år i taget. Yrkesutbildningarna behöver bli betydligt mer långsiktiga, samtidigt som kvaliteten i
124 utbildningarna ska hållas på en hög nivå. Centerpartiet driver också fortsatt förslaget om införande
125 av branschskolor som erbjuder yrkesutbildning med riksintag. Kontrasten mot regeringens politik
126 är tydlig då den försöksverksamhet med branschskolor som pågått sedan 2018 lagts ner.

127 För att möta behoven av utbildad arbetskraft finns skäl att på olika sätt bejaka näringslivets
128 deltagande i utbildningen. Många andra länder i vår närhet, i Norden och i andra delar av Europa,
129 överträffar Sverige när det gäller lärlingsutbildningar. Frivilliga initiativ bör välkomnas och
130 branscher eller företag som på frivillig väg startar trainee- eller lärlingsutbildningar ska kunna göra
131 det till förmånliga villkor. Företag som är potentiella arbetsgivare ska vara en drivande kraft i
132 genomförandet av utbildningen. Försök där kommuner och regioner samarbetar om att skräddarsy
133 utbildningar bör följas, och om de visar sig effektiva, permanentas. Människor med rätt kompetens
134 behöver snabbare få sin kompetens validerad.

135 **3.2 Låt lärosäten och lärcentra bidra**

136 När det gäller forskning och högre utbildning fokuserar Centerpartiet på tre områden: Akademisk
137 frihet, ökad spets i svensk forskning och högre utbildning i hela landet. Högskolor och universitet
138 spelar en oerhört viktig roll i de regioner de verkar. Dels för att lägga grunden för forskning och
139 kunskapsutbyggnad, men också för att förse arbetsmarknaden med utbildad arbetskraft.
140 Universitet och högskolor måste i högre grad utbilda för arbetsmarknadens behov. Styrningen mot
141 bättre matchning behöver bli tydligare. Tillgång till universitets- och högskoleutbildningar behöver
142 finnas i alla arbetsmarknadsregioner. Möjligheten till distansutbildningar behöver utvecklas.
143 Tillgång till modern teknik, digitalisering samt bredbands- och telefontäckning är av stor betydelse.

144 Regionala lärosäten är viktiga noder för tillväxt och innovation, liksom nyföretagande.
145 Inkubatorsverksamheten, där idéer och kunskaper omsätts i företagande, behöver också stärkas. I
146 dag är det bara i ett fåtal större städer det finns en tillräckligt stark miljö för att ta tillvara de
147 innovationer och entreprenörer som springer ur den högre utbildningen. Nätverken över hela
148 landet behöver stärkas. Vi ser ett behov av att på olika sätt stötta detta via statliga aktörer som
149 arbetar med kapitalförsörjning för att hjälpa nya affärsidéer och verksamheter i ett tidigt stadium.

150 Kompetensbristen i Sveriges landsbygder kan inte enbart lösas på själva lärosätena. Nätverket av
151 utbildningsmöjligheter behöver bli än mer finmaskigt. På flera håll finns goda exempel på lokala
152 lärcentra där studenter kan få hjälp och stöd, tillgång till grundläggande infrastruktur för
153 distansstudier, men också lokaler för ändamålet. Vår uppfattning att dessa lärcentra behöver
154 stärkas och bli fler till antalet, och för detta bör medel avsättas så att staten tar ett tydligare
155 ansvar för kompetensförsörjningen och relevant yrkesutbildning.

156 **3.3 Utbildad arbetskraft där den behövs**

157 Det är tydligt att bristen på utbildad arbetskraft är mindre i närheten av de orter där det finns en
158 högskola eller ett universitet. Kompetensbristen växer med avståndet därifrån. Lärosätenas
159 genomslag behöver utvidgas rent geografiskt. I kombination med tillgång till gymnasiala
160 yrkesutbildningar skapar det möjligheter för människor att bo kvar i sin hembygd och bidra till den
161 lokala arbetsmarknaden.

162 Mot bakgrund av den utveckling som sker i delar av landet, och den allmänna bristen på utbildad
163 arbetskraft, behövs också incitament så att fler människor med rätt kompetens vågar flytta dit där
164 de behövs. Därför fortsätter Centerpartiet driva frågan om avskrivning av studieskulder för den
165 som flyttar för att arbeta inom ett bristyrke i landsbygdskommuner. Denna reform bör gälla för alla
166 yrkeskategorier. Detta är dock inte den enda insats som behövs. Arbetsförmedlingen behöver ges
167 resurser att arbeta med dessa frågor. Vi menar också att det finns skäl att i närtid införa ett
168 flyttbidrag till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft.

169 Synen på företagets rekrytering av arbetskraft har under senare år utvecklats i en oroväckande
170 riktning. När hela Europa lider av brist på utbildad personal så menar nu regeringen att det är

171 staten, och inte företagen, som ska bestämma vem som ska anställas och hur hög lönen ska vara.
172 Detta trots att vi vet hur viktig arbetskraftsinvandringen varit för att bygga Sveriges välstånd.
173 Lönelönet för arbetskraftsinvandring, som är under införande, måste stoppas.

174 4. Öka tillgången till hälso- och sjukvård

175 Om det är 22 mil eller 22 meter till vårdcentralen ska egentligen inte spela någon roll. Du ska få
176 den vård du behöver, men i dag är det inte så. Och ojämlikheten när det kommer till
177 tillgängligheten inom hälso- och sjukvården är påtaglig. Delvis för att regler står i vägen, delvis för
178 att det saknas tillgång till den moderna teknik som skulle behövas för att krympa avstånden.
179 Dessutom finns i dag en hälsoklyfta mellan storstäderna och Sveriges landsbygder. Utanför de
180 större orterna ser vi delvis andra sjukdomar och i vissa avseenden en sämre folkhälsa, exempelvis
181 med avseende på fetma.

182 Tyvärr har vi i Sverige allt för ofta gjort det bästa till det godas fiende. Kraven som ställs på vad en
183 vårdcentral och en läkarmottagning – ja i vissa fall även ett sjukhus – ska ha kapacitet för är så
184 omfattande att det i landsbygdsområden och glesbygder är nära nog omöjligt att bedriva hälso-
185 och sjukvård. Reglerna är inte framtagna av illvilja, men de har fått ödesdigra konsekvenser. I
186 stället för att garantera alla svenskar så bra vård som möjligt, innebär reglerna att hela landsändar
187 i det närmaste står utan vårdinrättningar inom rimligt avstånd. Tydligast illustreras det av BB-
188 bristen i delar av landet.

189 4.1 Vård i HELA Sverige

190 I de allra mest glesbefolkade delarna av landet finns särskilda utmaningar, långa avstånd påverkar
191 förutsättningarna för vården. Men också i dessa delar av landet har människor rätt till en god och
192 tillgänglig vård. I dag finns teknik som kan överbygga många av de svårigheter som långa avstånd
193 och utspridd befolkning innebär. För det första behövs satsningar på digitalisering, bredband och
194 telefontäckning. Med den infrastrukturen på plats behövs investeringar i hjälpmedel för att kunna
195 sköta vård på distans. Det kan handla om allt från lösningar i den enskilda patientens hem till
196 lokaler i närområdet där man regelbundet kan ges tillgång till vårdkontakter och särskilda digitala
197 hjälpmedel. Denna typ av vård anpassad för glesbygd kräver kunskap om lokala förutsättningar. Ett
198 förstatligande skulle vara ödesdigert för tillgängligheten. Däremot behövs ett statligt
199 ansvarstagande för att finansiera investeringar anpassade för glesbygdernas och öars särskilda
200 förutsättningar.

201 4.2 Möjliggör mindre vårdinrättningar och förlossningsenheter

202 Det är möjligt att öka tillgängligheten inom hälso- och sjukvården. Bland annat genom att tillåta
203 mindre enheter vid sidan av sjukhus och vårdcentraler. Beprövad erfarenhet visar att
204 barnmorskedrivna förlossningsenheter kan leverera hög kvalitet. Därför kommer Centerpartiet
205 fortsätta kämpa för att förlossningsvården ska finnas närmare kvinnor genom en sammanhållen
206 vård som möjliggör fler barnmorskeledda kliniker som kompletterar de större sjukhusen. Det
207 norska exemplet med mindre så kallade "födestuer" (födelsekliniker) kan tjäna som en förebild för
208 en närmare förlossningsvård. Patientsäkerheten måste samtidigt garanteras, vilket Norge också
209 visat är möjligt.

210 Samma problem drabbar primärvården, och också här bör förenklingar göras. Det bör i lag
211 tydliggöras att minsta storlek på en läkarmottagning bör kunna vara en läkare och en
212 sjuksköterska. Syftet är att komplettera där vården i dag uppvisar vita fläckar. Med den moderna
213 tekniken som stöd skulle detta avsevärt öka tryggheten och tillgången. Det behöver samtidigt vara
214 möjligt att sätta ett listningstak som gör att mindre enheter inte tvingas överskrida sin kapacitet.

215 4.3 Tillgång till apotekstjänster och nära vård

216 Trots att Sverige spenderar en jämförelsevis hög andel av BNP på hälso- och sjukvård brottas vi
217 med problem som långa köer, bristande vårdkedjor och svag produktivitet utveckling. Dessa
218 problem kan härledas till ineffektiva metoder och en tung administrativ börda. Den demografiska
219 utvecklingen, med en ökande andel äldre förväntas leda till ökad efterfrågan på vårdresurser. Trots
220 detta räcker det inte att bara tillföra resurser. För att möta dessa utmaningar bör apoteken
221 utvecklas och farmaceuternas roll stärkas, vilket exempelvis skett i Kanada och Australien. Bland
222 annat bör de kunna förskriva vissa recept, till exempel när det rör receptförlängning för P-piller,
223 astmamediciner, insulin, blodtrycksmediciner och liknande.

224 Tillgången till apotekstjänster är av stor betydelse för hälsan i hela landet. Apotekens roll bör
225 förstärkas för att avlasta vården. Apotek bör kunna erbjuda vårdnära tjänster och ges möjlighet att
226 fungera som ett komplement till primärvården – särskilt i glesbygd. Detta kan exempelvis ske

227 genom att avtal tecknas mellan apotek och regioner i syfte att kunna leverera en närmare vård i
228 landsbygder. Apoteken bör tillåtas öppna "minikliniker" där till exempel en sjuksköterska kan ha
229 mottagning. Genom uppkoppling och samarbete med andra vårdinrättningar kan minikliniken
230 erbjuda primärprevention och nära vård till medborgare. Farmaceuterna bör spela en aktiv roll i
231 hälso- och sjukvårdssystemet. Också på det här området behöver teknikutvecklingens möjligheter
232 tas tillvara, ett exempel gäller tvånget att en farmaceut måste finnas i lokalen för att hantera
233 utlämning av receptbelagda läkemedel. Vi menar att dagens teknik har gjort denna regel omodern.
234 Vidare bör möjligheten att beställa receptbelagda läkemedel digitalt på distans tryggas.

235 **4.4 Bostäder och omsorg för äldre**

236 Pandemin har visat oss att det finns stora brister inom äldreomsorgen som behöver åtgärdas.
237 Detta arbete behöver tas på stort allvar och det är viktigt att se till så att det finns en tillgång till
238 äldreomsorg med hög kvalitet i hela landet.

239 Behovet av fler lämpliga bostäder för äldre är stort. Fler än var fjärde svensk kommun uppger att
240 man inte bedömer sig kunna täcka behovet av särskilda boendeformer för äldre inom fem år. Det
241 kan konstateras att införandet av behovsprövade trygghetsboenden inte infriat förväntningarna.
242 Endast ett fåtal av landets kommuner har infört denna boendeform. Det kanske tydligaste hindret
243 mot framväxten denna typ av bostäder är att de krav som ställs. Många kommuner anser sig alltför
244 låsta vid vad ett biståndsbedömt trygghetsboende ska innebära. Inte minst för mindre kommuner
245 med ansträngd ekonomi är detta en stor utmaning. Följden har blivit att man valt andra lösningar.
246 En översyn av byggregler och krav för denna boendeform måste genomföras, så att fler äldre kan
247 erbjudas det boende de behöver till rimliga kostnader. Också för icke biståndsbedömda
248 boendeformer behöver regelverken vara tydliga och lätthanterliga så att byggkostnaderna kan
249 sänkas.

250 Vid sidan av att utveckla regelverken bör också en äldreboendegaranti införas för personer över
251 85. Alla över 85 år som önskar att flytta till en mer tillgänglig och trygg bostad ska få möjlighet till
252 det. Kommunen ska vara skyldig att erbjuda trygghetsbostad. Här får den äldre bo
253 tillgänglighetsanpassat med möjlighet att delta i gemensamma måltider, kulturella aktiviteter och
254 umgänge. För att göra detta behövs bland annat ändringar i socialtjänstlagen. Ett reformarbete
255 behöver inledas snarast och statliga medel behöver anslås som täcker kommunernas kostnader
256 för införandet.

257 **5. Underlätta för bostäder i Sveriges landsbygder**

258 Det finns jobb i Sveriges landsbygder. Där finns växande företag. Men i en överväldigande majoritet
259 av landets kommuner råder bostadsbrist i någon form. Tillgången till attraktiva och bra bostäder i
260 hela landet är viktigt för att fler ska vilja leva och verka i Sveriges landsbygder.

261 Den svenska bostadsmarknaden mår inte bra. Det påverkar jobben, företagen, utbildningarna, och
262 inte minst människors livsdrömmar. Bristen på tillgängliga bostäder hämmar utvecklingen i hela
263 landet. I de större städerna finns kapital och ofta en planberedskap som möjliggör exploatering på
264 marknadsmässiga villkor. I Sveriges landsbygder finns stora utmaningar när det gäller kapaciteten
265 att planera. Dessutom lägger nedskrivningsregler krokben för nybyggnation. På en svag marknad är
266 det inte sällan så att när sista skruven är åtdragen, så anses huset mindre värt än vad det kostade
267 att bygga. Kraven på bostadsbolagen att omedelbart skriva ner värdena i bokföringen är i dagsläget
268 behårdade. Trots att det inte skulle behöva vara så. Liknande problem kan också uppstå för
269 enskilda hushåll, därför måste kreditgarantier och lånevillkor vara anpassade också för svaga
270 marknader. Hushåll med en sund ekonomi måste ha möjlighet att bygga en bostad också i gles-
271 och landsbygder.

272 **5.1 Åtgärda nedskrivningsreglerna och genomför 273 strandskyddsreformen**

274 Tvånget att skriva ner värdet på nybyggda bostäder är för långtgående. Att
275 produktionskostnaderna är så höga i förhållande till värdena är i sig ett tecken på skevheter i hur
276 bostads- och byggmarknaden fungerar. Men lagkraven är också i överkant sett till den EU-
277 lagstiftning som lägger grunden för det hela. Centerpartiet inledde under föregående
278 mandatperiod ett arbete med att reformera nedskrivningsreglerna, tyvärr stoppades arbetet innan
279 det blev klart. Allbolagen är en konsekvens av EU-lagstiftningen och svår att göra omfattande
280 förändringar i. Men nedskrivningsreglerna måste förändras för att skapa bättre förutsättningar för
281 byggande på landsbygden.

282 Vid sidan av den stoppade reformeringen av nedskrivningsreglerna stoppades också
283 strandskyddsreformen. Den måste genomföras med de förbättringar som Centerpartiet föreslagit i

284 riksdagen. Vi vill stärka det lokala inflytandet, upphäva det generella strandskyddet vid anlagda
285 vatten, små insjöar och mindre vattendrag. Vi vill också att ett nytt begrepp införs, strandnära
286 utvecklingsområden, som automatiskt ersätter tidigare LIS-områden. Kommuner ska ha
287 möjligheten att införa strandnära utvecklingsområden genom översiktsplan. De särskilda skälen
288 för dispens i strandnära utvecklingsområden behöver också utökas. Undantagen för de areella
289 näringarna ska utvecklas. Dessutom bör det bli lättare att vidta klimatanpassningsåtgärder i
290 strandnära områden.

291 **5.2 En satsning på fler bostäder i hela landet**

292 Sverige har alltför länge dopat bostadsmarknaden med generella subventioner. De satsningar som
293 gjorts på att finansiera bostadsbyggande genom investeringsstöd har varit riktade mot den
294 generella bostadsmarknaden – inte minst de större städerna. Sådana subventioner riskerar att
295 snedvrider bostadsmarknaden ytterligare. Däremot bör det utredas hur man kan åstadkomma
296 exempelvis stöd för att få fram bostäder i landsbygdskommuner och för ekonomiskt utsatta
297 hushåll.

298 Utredningsförslag har också lagts om landsbygdslån. I den tappning de föreslogs ålades
299 kommunerna att ta en betydande risk. Något som vore olyckligt, i synnerhet som vi redan sett hur
300 inflationen och räntorna stigit kraftigt. Därför bör ett sådant förslag, innan det genomförs, ses över
301 för att redan ekonomiskt utsatta kommuner inte ska tvingas ta ännu högre risker i sin strävan att
302 utvecklas. Centerpartiets ambition är dock att ett landsbygdslån för bostadsbyggande ska införas.

303 **5.3 Bättre regler för fler bostäder på landsbygden**

304 Centerpartiet har redan tidigare fattat beslut om enklare regler för byggande utanför
305 detaljplanlagt område. Vi menar att det är hög tid att gå vidare med detta. Syftet är att stärka
306 äganderätten och landsbygdernas utvecklingskraft. Kommunerna behöver ges möjlighet att peka
307 ut områden där bygglov inte längre ska krävas. För fastigheter som understiger ett visst värde bör
308 avgiften för avstyckning sänkas kraftigt, vilket skulle underlätta för fler hus att byggas och värden
309 att realiseras. Vid sidan av höga avgifter behöver också de långa köerna hos Lantmäteriet kortas,
310 Centerpartiet driver därför frågan om att låta andra aktörer ta över delar av Lantmäteriets
311 uppgifter, samtidigt som det bör bli lättare för kommuner att starta egna lantmäterier.

312 För att motverka kompetensbrist och locka utbildad arbetskraft behöver också landsbygden kunna
313 erbjuda fler boendeformer. I dag är det svårt att till exempel erbjuda bostadsrätter i mer
314 utpräglade landsbygdskommuner, då exploateringarna blir små och föreningarna svaga. Orsaken
315 är det hinder som sätts upp i bostadsrättslagen som i praktiken innebär att en
316 bostadsrättsförening endast får omfatta fastigheter i omedelbar anslutning till varandra. Syftet var
317 bland annat att säkra möjligheten att upprätthålla nödvändig kommunikation mellan föreningens
318 medlemmar. Denna regel är i dag otidsenlig. En ändring i lagen bör göras så att en förening kan
319 omfatta hus utspridda över ett större område, och bör även öppna för att så kan ske över
320 kommungränser.

321 **6. Prioritera ett lyft för infrastrukturen**

322 Infrastrukturen i Sverige har varit eftersatt i decennier. I våra landsbygder finns en berättigad kritik
323 mot vägstandarden. Potthål och bristande säkerhet på de vägar som människor är beroende av är
324 inte acceptabelt. Järnvägsnätet är överbelastat och underhållet eftersatt, vilket resulterar i
325 ytterligare skador och förseningar. Och hur enkelt är det egentligen att sköta jobbet eller driva
326 företag när man måste ut i trädgården och vinkla telefonen åt sydsydväst för att ens få signal? Vi
327 behöver prioritera ett lyft för infrastrukturen. Sveriges framtida konkurrenskraft och vår förmåga
328 att nå högt ställda klimatmål innebär att det under ett antal år behöver genomföras massiva
329 satsningar på modern och grön infrastruktur i hela landet.

330 Klimatet är vår tids ödesfråga. Att knyta ihop Sverige med gröna transporter är därför prioriterat
331 för Centerpartiet. Att kunna pendla till jobbet, hämta på förskolan, skjutsa till fotbollsträningen
332 och hälsa på mormor måste bli enklare, men har blivit allt svårare på senare år.
333 Drivmedelspriserna höjs utan att det finns något annat alternativ än att betala vad det kostar.
334 Samtidigt är landsbygden nyckeln till att klara den gröna omställningen. Där finns biomassan som
335 kan bli förnybart bränsle. Där finns yta för sol och vind. Där finns möjligheten att bli det gröna
336 batteri som svenska städer och resten av Europa behöver.

337 **6.1 Det är dags för framtidens infrastruktur**

338 Infrastrukturen kan liknas vid blodådrorna i samhällskroppen. Ett fungerande och starkt nät av
339 vägar, järnvägar, laddstolpar, bredband och överföringskapacitet för el behövs om hela landet ska

340 kunna leva. Det kräver delvis ett nytt synsätt på hur infrastruktur byggs. Vi behöver lämna de
341 kortsiktiga samhällsekonomiska kalkylerna och ta som utgångspunkt att med infrastruktur bygger
342 vi Sverige.

343 Centerpartiet vill att en tydlig plan tas fram för att under de närmsta 25 åren kraftigt förbättra
344 vägarna, bygga ut laddstolparna, rusta befintlig järnväg och bygga såväl nya stambanor som spår
345 inom det finmaskiga järnvägsnätet. Också omställningen av flyget och sjöfartens utveckling är
346 viktiga delar i morgondagens transportsystem. Vi har inga illusioner om att det kommer att bli
347 enkelt att genomföra allt detta. Det kommer att kräva investeringar utöver det vanliga, men det är
348 investeringar som kommer att tjäna vårt land i generationer framåt och som är nödvändiga för att
349 knyta ihop hela Sverige. Det skapar robusthet, ökade arbetsmarknadsregioner, underlättar
350 livspusslandet och är bra för klimatet.

351 Arbetet med en plan för framtidens infrastruktur behöver påbörjas genast. Under arbetets gång
352 behövs bred politisk förankring och möjlighet att ta ett helhetsgrepp om satsningarna. Därför vill
353 Centerpartiet att en infrastrukturberedning tillsätts som likt försvarsberedningen kan lämna
354 förslag på insatser som behöver göras för infrastrukturen som helhet. Detta är också viktigt mot
355 bakgrund av ett nytt säkerhetspolitiskt läge där nya krav kommer att ställas, och där robustheten i
356 våra kommunikationssystem behöver öka.

357 **6.2 Genomför den digitala allemansrätten**

358 För såväl ekonomi som företagande, jobb, skola, högre utbildning, vård och omsorg är
359 digitaliseringen, tillgången till bredband och telefontäckning, helt avgörande. Investeringarna
360 måste ses i förhållande till vad de innebär för samhället som helhet. Redan på 1990-talet pekade
361 Centerpartiet på att det behövs en digital allemansrätt. Vi har blivit sannspådda, och det är hög tid
362 att den nu blir verklighet fullt ut. Den digitala infrastrukturen, vad gäller bredband och
363 mobiltäckning, behöver vara fullt utbyggd före detta decenniums slut. Särskilt avseende för det
364 offentliga ansträngningar bör fästas vid glesbefolkade områden där marknaden inte löser
365 uppgiften. I sammanhanget kan lösningar med satellituppkoppling vara ett alternativ.

366 **6.3 Bättre trafiksäkerhet och ökad framkomlighet**

367 Sverige har kommit långt när det gäller att bygga säkrare vägar. 1986 dödades nästan fyra gånger
368 så många i trafiken som i dag. Fokus har lagts på de stora vägarna där risken är som störst. Det är
369 logiskt, men över tid måste också trafiksäkerheten på de mindre vägarna tas på allvar. På sina håll
370 är vägstandarden under all kritik. En lägsta acceptabel vägstandard bör sättas. Men också det
371 finmaskiga vägnätet måste vara en del av den plan för framtidens infrastruktur som under de
372 kommande 25 åren behöver leda till massiva investeringar.

373 Det bristande underhåll av vägar i Sverige har i allt för hög utsträckning lett till förslag om sänkta
374 hastigheter. Ofta används hastighetssänkningarna som en enkel utväg när ansvariga myndigheter
375 inte anser sig ha råd att investera i välbehövligt underhåll. Med sänkta hastigheter ökar avstånden
376 eftersom restiden blir längre. Ska landsbygderna ha möjlighet att utvecklas behövs goda och
377 effektiva kommunikationer, även på väg. Vi vill därför se en nollvision mot sänkta hastigheter på
378 landsvägar. För att minska antalet viltolyckor behöver anslagen för viltstängsel i högre grad ta
379 hänsyn till var risken för sådana är som störst, snarare än var det är som mest trafik.

380 **6.4 Det nya järnvägsnätet**

381 Möjligheten att välja tåget är viktig för att klara klimatomställningen. Järnvägen behöver därför bli
382 ett alternativ i fler delar av landet. Det handlar dels om persontrafik, men också om
383 godstransporter då järnvägarna är av fundamental betydelse för basindustrin.

384 Samtidigt som fler delar av Sverige behöver ges tillgång till järnväg behöver kapaciteten byggas ut,
385 inte minst på de sträckor som just nu lider av överbelastning. Fler spår behöver kopplas samman
386 för bättre flöden. Fler sträckor behöver förses med dubbelspår. Nya järnvägslinjer behöver byggas
387 samtidigt som befintliga spår elektrifieras eller övergår till att drivas med andra klimatsmarta
388 lösningar, såsom vätgas. För att skapa tillräcklig kapacitet måste också arbetet med nya
389 stambanor återupptas och intensifieras. Behovet av att frakta gods och människor med sjöfart
390 behöver också belysas för att säkerställa tillräcklig kapacitet i transportsystemet.

391 Vi kan inte längre lappa och laga i ett omodernt järnvägsnät. Det behövs en verklig upprustning
392 och nya spår som kommer hela Sverige till del. Järnvägssatsningarna är en essentiell del av den
393 plan för framtidens infrastruktur som måste tas fram och genomföras. För de stora investeringarna
394 av nationellt intresse behöver nya vägar för finansiering prövas. Dagens anslagsfinansiering leder
395 till att investerings- och underhållsskulden växer.

396 **6.5 Tillgängligare kollektivtrafik och sammanhållet biljettsystem**

397 När det kommer till kollektivtrafiken är skillnaderna mellan olika delar av landet enorma. Priserna
398 för ett månadskort varierar från cirka 800 till över 2 700 kronor. Och dyrast är det i utpräglade
399 landsbygdsregioner. Det är orättvist. Givetvis kan inte turtätheten vara densamma överallt, men
400 det är nödvändigt att sträva efter att skapa rättvisare villkor över landet. För det första bör ett
401 nationellt biljettsystem införas. Att bygga samman biljettsystemen ökar möjligheten att minska
402 orättvisorna, och det underlättar för resenärerna. Frågan har utretts, men behöver sannolikt
403 utredas igen för att åstadkomma en teknisk lösning som alla Sveriges regioner och kommuner kan
404 enas bakom. I förlängningen finns skäl sträva efter mer samarbete kring biljettsystem och
405 satsningar över gränserna i Norden. Genom starkare samarbete i gränsregioner kan servicen
406 förbättras för fler. Nya tekniska möjligheter bör också övervägas, och kollektivtrafiken bör på så
407 sätt kunna anpassas efter regionala behov med mer rimliga skillnader i tillgång och
408 konkurrenskraft över landet. En utvecklad delningsekonomi, smarta lösningar för anropsstyrd
409 trafik och samåkning kan också skapa nya möjligheter för mobiliteten i Sveriges landsbygder. På
410 detta område behövs ett sammanhållet reformarbete.

411 **6.6 En kraftfull grön omställning i flygbranschen**

412 I ett avlångt land måste människor kunna ta sig dit de behöver. De regionala flygplatserna är på
413 många håll lika viktiga som en järnvägsstation eller busshållplats. Flygets klimat- och
414 miljökonsekvenser är väl kända, därför är satsningarna på järnväg viktiga. Men vi kan konstatera att
415 länder i Sveriges närhet, däribland Norge, har högre klimatambitioner för sitt inrikesflyg än Sverige.

416 Frågan om inrikesflygets framtid bör inte ses som en ja- eller nej-fråga. Det vi måste fråga oss är
417 hur vi kan möjliggöra hållbara flygresor i ett land med stora avstånd. Därför vill Centerpartiet se en
418 utveckling mot elflyg och gröna bränslen. Mål behöver sättas för denna utveckling och inriktningen
419 är att det måste till en kraftfull grön omställning i flygbranschen. Sverige bör för egen del och
420 tillsammans med våra nordiska grannländer forma en strategi för fossilfritt inrikesflyg som är satt i
421 luften så snart som möjligt. Kopplat till detta behöver också forskningsmedel anslås för grön
422 omställning i flygsektorn. Om omställningen på detta område lyckas finns möjligheter för flyget att
423 utvecklas som transportslag. Framtidens flyg kommer troligen kunna erbjuda flygsträckor som
424 tidigare varit omöjliga. Så kallade vertikala elflyg kan starta och landa utan stora flygplatser.

425 **6.7 Det finmaskiga vägnätet och lokal mobilitet**

426 Vi har länge sett en utveckling där man från statligt håll söker minska kostnader genom att göra
427 allmänna vägar till enskilda. Denna utveckling bör brytas. De enskilda vägarna är samtidigt en
428 viktig infrastruktur som kräver lokalt engagemang. De som måste betala samfälligheter för
429 vägunderhåll och liknande nyttigheter, som på andra platser löses via kommunalskatten, bör
430 därför kompenseras.

431 Tillgång till skolskjuts är en viktig förutsättning för barnfamiljer att kunna bo och leva i Sveriges
432 landsbygder. I dag har regelverken för skolskjuts en rad begränsningar, bland annat vad gäller
433 avstånd och vilka åldrar som omfattas. Dessutom gäller rätten till skolskjuts inte fullt ut om man
434 går på en fristående skola. Att den enda tillgängliga skolan på rimligt avstånd är just en friskola är
435 inte ovanligt. Därför bör regelverken ses över så att rätten till skolskjuts utvidgas.

436 På senare år har debatten kring A-traktorerna varit omfattande. De regelförändringar som gjorts
437 för att modernare bilar ska kunna göras om till A-traktorer har ifrågasatts, men de var samtidigt
438 nödvändiga ur säkerhets- och klimathänseende. För ungdomar i Sveriges landsbygder innebär A-
439 traktorn frihet och möjlighet att ta del av fritidsaktiviteter och träffa vänner. En översyn bör göras
440 för att se över om moderna A-traktorer kan tillåtas att färdas snabbare än vad som i dag är tillåtet.
441 Konvertering av motorer så att A-traktorer kan drivas på biobränslen eller el bör underlättas.
442 Parallellt behövs insatser för att säkerställa säkerheten, exempelvis genom att se över krav på
443 vinterdäck och liknande.

444 Också i Sveriges landsbygder behöver det finnas en mångfald av transportmedel, människor
445 behöver ha fler möjligheter att förflytta sig. Med moderna elcyklar är nu cykeln ett tydligare
446 alternativ också på längre sträckor. Tillgången till cykelvägar behöver öka i våra landsbygder.
447 Väglagen är i dag omodern, och cykelväg borde likställas med bilväg. I dag får Trafikverket enligt
448 lag inte bygga friliggande cykelvägar där det inte finns samband med en statlig allmän väg. Detta
449 behöver ändras så det blir möjligt att bygga cykelväg utan anslutande bilväg.

450 **6.8 Hållbara vattentjänster i hela landet**

451 Behovet av investeringar i vatten och avlopp är stora. Sverige har historiskt haft förhållandevis låga
452 vatten- och avloppstaxor då investeringstakten varit låg och gamla investeringar skrivits av. I
453 dagsläget får en kommun inte ta ut en högre vattentaxa än vad som behövs för att täcka löpande

454 underhåll. Ska investeringsbehoven mötas på detta sätt krävs det att taxorna fördubblas under en
455 tjugoårsperiod. Det skulle slå hårt mot glesbefolkade kommuner. Räknet på meter ledning per
456 invånare kan det i vissa glesbygdskommuner röra sig om 30 gånger större ledningslängd än i
457 storstäderna, med kostnader därefter. Därför bör vattentjänstlagen ändras så att kommuner ska
458 kunna justera VA-taxan utöver vad självkostnadsprincipen i dag tillåter.

459 Den senaste stora utredningen av vattentjänster innebär en viss öppning för enskilda lösningar.
460 Vilket förhoppningsvis innebär att färre hushåll genom tvång måste betala för anslutning till
461 kommunalt vatten. Enskilda lösningar, antingen för det egna hushållet eller genom samfälligheter
462 har fördelar i förhållande till vår allmänna krisberedskap. Det handlar dock om betydande
463 investeringar. Och därför förordar vi ett investeringsstöd till enskilda VA-investeringar i
464 landsbygdskommuner.

465 **7. Ta steget till en motståndskraftig och hållbar** 466 **livsmedelsproduktion**

467 Pandemin och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina visar hur viktigt det är att alla delar av
468 Sverige och EU minskar våra kritiska eller riskfyllda beroenden, inte minst på försörjningsområdet.
469 Europas beroende av rysk fossilgas är bara ett exempel. Ett annat exempel är vårt beroende av
470 mineraler från Kina. Vi behöver göra mer för att de viktiga insatsvaror som finns i Sverige, såsom
471 malm och mineraler, får bättre förutsättningar att utvinnas i Sverige. För att Sverige ska klara kris
472 eller krig behöver det också finnas människor och livsmedelsföretag i alla delar landet. Även den
473 gröna omställningen förutsätter en levande landsbygd.

474 **7.1 En tydligare politik för de små företagen i livsmedelssektorn**

475 Företagen inom primärproduktionen, som är en central del av landsbygdsföretagandet, har under
476 en längre tid blivit färre men större. Storleksrationaliseringen har varit nödvändig för att klara
477 konkurrensen, men den innebär samtidigt en sårbarhet vid olika former av störningar såsom torka,
478 salmonellautbrott med mera. Centerpartiet vill därför tydligare betona mervärdet av att det finns
479 en mångfald av jordbruk i hela landet.

480 Småföretagen på landsbygden pressas i dag av höga kostnader, byråkrati och av det faktum att de
481 är just små. Centerpartiet vill se en ökad proportionalitet när det gäller de minsta företagens
482 kostnader och regelbördor. Vid tillsyn och kontroller behöver en större hänsyn tas till omfattningen
483 på verksamheten. Ett exempel är hur Livsmedelsverkets nya avgiftsmodell i livsmedelskontrollen
484 slår extra hårt mot diversifierade mindre styckerier, charkuterier och mejerier. Den typen av
485 myndighetsutövning måste upphöra.

486 Centerpartiet vill stärka de små företagen, bland annat genom en förenklad och moderniserad
487 bokföringslag som minskar de små företagens behov av att ägna tid åt fysisk dokumentation
488 såsom kassakvitton. Denna dokumentation ska tillåtas att överföras till, och endast behöva sparas
489 i, elektronisk form. Generellt kan Sverige bli bättre på digitalisering, automatisering och AI inom
490 den offentliga förvaltningen för att underlätta vardagen för den enskilda företagaren. Skatteverkets
491 sätt att arbeta med förfyllda inkomstdeklarationer kan vara en förebild. Centerpartiet vill ställa
492 krav på myndigheter att stötta kommunerna i deras arbete med att automatisera
493 tillståndprocesser. Det skulle även kunna möjliggöra mer likvärdiga bedömningar.

494 **7.2 Minskat beroende av kritiska insatsvaror**

495 En politik för ökad motståndskraft går som regel hand i hand med en politik för ökad hållbarhet
496 och minskad klimatpåverkan. Centerpartiets energi- och klimatpolitik bidrar till minskad sårbarhet
497 eftersom den strävar efter att byta ut fossil energi mot fossilfria alternativ.

498 Andelen inhemskt producerade drivmedel och gödningsmedel är i dag väldigt låg. Med rätt
499 styrmedel och om elektrifieringen av stora delar av transportsektorn går bra, kan en utvecklad
500 bi drivmedelsproduktion i Sverige räcka väldigt långt till arbetsmaskiner, tunga transporter och
501 flyg. "Avfall" från gruvor och industri kan även det räcka ganska långt rörande kalium och fosfor.
502 För kvävegödsel krävs nya satsningar från privat och offentligt håll vad avser tillverkning i landet.

503 Sverige behöver även förhålla sig strategiskt till sitt beroende av andra importerade insatsvaror,
504 exempelvis foder, utsäde och fröer, bekämpningsmedel och reservdelar. Dessa frågeställningar
505 finns med i en utredning om livsmedelsberedskap som ska vara klar i december. Centerpartiet vill
506 se en beredskapsmodell där näringslivet spelar en central roll utifrån en insikt om ett ömsesidigt
507 beroende mellan det offentliga och näringslivet. Det kan exempelvis handla om att
508 beredskapsåtgärder finansieras genom ersättning till näringslivet för att upprätthålla en tjänst eller
509 en beredskap för vissa varor eller tjänster med utgångspunkt i avtal som beaktar

510 försörjningstrygghet också i höjd beredskap och krig. Lagring är en annan möjlighet, men det är i
511 så fall viktigt att den utformas på ett sätt som garanterar goda omsättnings- och
512 distributionsmöjligheter. Det handlar inte om beredskapslager av gammalt snitt. Just nu är
513 planeringshorisonten för totalförsvaret minst tre månader, mot bakgrund av erfarenheterna från
514 kriget i Ukraina finns goda skäl att förlänga den.

515 **7.3 Stärkt försörjningsförmåga genom tydligare mål och ett** 516 **konkurrenskraftigare jordbruk**

517 Svensk livsmedelsproduktion är avgörande för Sveriges säkerhet och uthållighet vid kris eller krig.
518 Regeringen har påbörjat en uppdatering av den nationella livsmedelsstrategin från 2017. När det
519 gäller jordbrukspolitiken måste insatserna för att stärka jordbrukets konkurrenskraft vara den
520 viktigaste prioriteringen. Framför allt handlar det om sänkta kostnader och minskat regelkrångel.
521 Därtill är svenskt jordbruk i behov av tydligare målsättningar om var svensk livsmedelsförsörjning
522 ska befinna sig om några år. Detta i syfte att i bred politisk enighet tvinga fram nödvändiga insatser
523 som stärker svenskt jordbruks konkurrenskraft och därmed Sveriges säkerhet och uthållighet.

524 Inom vissa produktkategorier är marknadsandelen svenskproducerade livsmedel och
525 jordbruksvaror oförsvarbart låg. Målsättningen ska vara att producera åtminstone 80 procent av
526 den mat som konsumeras och som vi har goda förutsättningar att producera i Sverige. Dit hör
527 exempelvis nötkött, lamm och mjölk (räknad i mjölkekvalenter). Sverige tar i dag inte sitt globala
528 ansvar när vi exempelvis producerar så lite nötkött (under 60 procent), lammkött (cirka 30
529 procent) och mjölk (strax över 70 procent). Vi har naturligt goda förutsättningar för att föda upp
530 såväl nötkreatur som lamm. Vi har dessutom relativt sett gott om betesmark och vatten. Sverige
531 bör ta tillvara den potentialen för att stärka den svenska försörjningsförmågan och
532 motståndskraften i hela kedjan.

533 Svenskt jordbruk ska bidra till att öka Sveriges samarbete och handel med andra länder.
534 Målsättningen för en ökad andel svensk mat bör därför kompletteras med en utökad
535 exportsatsning av svenska livsmedel. Satsningen ska bidra till en jämnare handelsbalans av
536 jordbruksvaror. I dag importerar vi på totalen mer livsmedel än vad vi exporterar, även om det ser
537 väldigt olika ut inom olika produktkategorier. En jämnare handelsbalans är även det ett sätt för
538 Sverige att ta sitt globala ansvar för livsmedelsförsörjningen och säkerheten.

539 Parallellt med att vi stärker Sveriges livsmedelsförsörjning måste EU:s inre marknad och
540 handelskedjorna värnas även under kristid. Under pandemin såg vi hur flera länder slöt sig för att
541 skydda den inhemska tillgången till medicinsk utrustning. Skulle detsamma ske vad gäller
542 livsmedel och insatsvaror till jordbruket skulle det få förödande konsekvenser.

543 **7.4 Stöd till restaurering av åkermark**

544 Att det finns tillgång till brukningsbar jordbruksmark är grunden för en stärkt svensk
545 livsmedelsförsörjning och störst betydelse har det att vi kan öka avkastningen från befintliga
546 jordbruksarealer. Det finns även åkermark som legat för fåfot i flera år, men som med relativt små
547 insatser kan brukas igen. Centerpartiet vill därför införa ett nytt stöd för restaurering och nyodling
548 av åkermark. Det ska ha som främsta syfte att främja ett aktivt brukande och öka
549 matproduktionen, men det kan också ha ett kulturhistoriskt värde eller fylla ett miljö- och
550 klimatsyfte då det finns åkermarker som inte lämpar sig för matproduktion utan där exempelvis
551 återvätning är ett bättre alternativ. Återvätning har tveklöst en stor klimatpotential när det
552 kommer till organogena marker (torv- och gyttejordar). Dessa läcker i dag mycket klimatgaser.
553 Med ett samlat nationellt grepp om jordbruksmarksrestaurering kan vi åstadkomma ett mer
554 effektivt nyttjande av våra jordbruksarealer.

555 **8. Öka tryggheten i hela landet**

556 Kanske ser man en ficklampa fladdra i uthuset. Eller en uppbruten dörr. Kanske säljer någon
557 droger på barnens skola. Eller så vaknar du av brandrök. I allt för många hem förekommer
558 dessutom våld i nära relation. Maktlösheten är stor om hjälpen är långt borta. I Centerpartiets
559 Sverige ska alla människor kunna känna sig trygga, säkra och respekterade, oavsett
560 könstillhörighet, sexuell läggning eller härkomst.

561 Känslan av otrygghet är ett allvarligt samhällsproblem. Grundläggande samhällsfunktioner måste
562 finnas tillgängliga inom rimligt avstånd. För att det ska lyckas behöver vi bryta centraliseringen av
563 rättssamhället. Tillräcklig kompetens för att ta hand om brottslighet och olyckor måste
564 säkerställas i hela landet. På samma sätt behöver det brottsförebyggande arbetet vara starkt i hela
565 Sverige.

566 **8.1 Polisnärvaron måste öka**

567 Polisiär närvaro är inte bara avgörande för känslan av trygghet utan även för att förebygga brott.
568 Frånvaron av poliser i Sveriges landsbygder lämnar öppet för kriminell etablering och stöldligor,
569 och eftersom kriminaliteten söker sig till platser med låg upptäcktsrisk blir våra landsbygder och
570 mindre orter utsatta. Närvarande polis ökar såväl den faktiska som upplevda upptäcktsrisken.

571 Centerpartiet har länge drivit på för att polistätheten i Sverige ska motsvara snittet i EU. Dit är det
572 fortfarande lång väg att gå. Polistätheten i Sverige ökar men är fortfarande bland de lägsta i hela
573 unionen, och utvecklingen är ojämn i landet. Det måste läggas större vikt vid behovet av lokal
574 polisnärvaro och den kan inte vara det första som stryker på foten vid större händelser. Polisen ska
575 inte behöva välja mellan att bekämpa grov brottslighet eller erbjuda grundläggande
576 samhällsservice. Vi måste klara av båda delarna. I Riksrevisionens granskning av polisens särskilda
577 händelser framgick att resursflyttningarna som sker i samband med dessa ger negativa
578 konsekvenser i lokalpolisområden. Kriterierna för vad som utgör en särskild händelse har varit
579 alldeles för otydliga, något som måste ändras. Det behöver också skapas bättre karriärmöjligheter
580 för poliser som vill kvarstå i yttre tjänst.

581 **8.2 Tillräcklig kompetens i hela landet**

582 Utöver en generell närvaro måste den polisiära förmågan finnas på landsbygden. Polisen måste ha
583 resurser och kompetens på lokal nivå. Det måste exempelvis finnas relations- och
584 mängdbrottsutredare på lokal nivå i hela landet. När det gäller sexualbrott, eller våld i nära relation
585 är det av central betydelse för tryggheten att det finns utbildad personal hos polisen. Behovet av
586 tillgänglig kompetens understryks av att forskningen pekar på att våldet i nära relation ofta
587 tenderar att bli grövre i våra landsbygder. Därför måste arbetet till stöd för våldsutsatta vara starkt
588 också utanför de större städerna.

589 När det inte finns förutsättningar för fullt utvecklade organisationer och avdelningar måste det
590 finnas nationellt stöd och resurser eller lokalt anpassade arbetsätt. Ett lokalt anpassat arbetsätt
591 förutsätter dock en god kännedom om lokala problembilder. Centerpartiet har lanserat ett
592 nationellt lämna-program. Detta ska vara till stöd för den som behöver lämna en destruktiv
593 relation. Samordning mellan berörda myndigheter är av central betydelse för att ett sådant
594 program ska vara framgångsrikt. Det behöver finnas stöd till lokal polis och socialtjänst i deras
595 arbete gentemot våldsutsatta. Vidare har Centerpartiet också lagt fram förslag om en nationell
596 bostadskö för våldsutsatta.

597 **8.3 Stoppa stöldligorna**

598 Stölder och andra tillgreppsbrott är ett stort problem i Sveriges landsbygder. Stora delar av landet
599 har drabbats hårt av utländska stöldligor som för ut gods från Sverige. De är en stor grund för
600 upplevd otrygghet för människor som lever och verkar i landsbygder. Att föra ut stöldgods är i sig
601 inget brott i dag, men innehavet kan bedömas som häleri. För att stävja denna brottslighet vill vi se
602 en särskild kriminalisering av utförelse av stöldgods och en särskild satsning på Tullens verksamhet
603 för att förhindra detta. Denna typ av mängdbrott behöver tas på allvar, ges högre prioritet, och
604 som ett led i det bör straffen skärpas.

605 **8.4 Genomför ett kraftfullt socialtjänstpaket**

606 Kommunerna har fått en lagstadgad skyldighet att jobba brottsförebyggande, vilket ställer
607 ytterligare krav på en lokal polisiär motpart att samverka med. Socialtjänsten spelar en central roll
608 i att fånga upp ungdomar på väg in i kriminalitet. Många kommuner upplever dock svårigheter med
609 att rekrytera medarbetare till socialtjänsten. Det gäller inte minst glesbygdskommuner. En
610 växande andel kommuner har många oerfarna socialtjänsthandläggare som behöver stöd för att
611 komma in i yrket. Trots detta har nästan en av fem kommuner inga särskilda introduktioner för
612 nyutexaminerade och färre än hälften av kommunerna har en plan för handläggarnas
613 kompetensutveckling. Centerpartiet anser att det behöver genomföras ett kraftfullt
614 socialtjänstpaket, med fokus på att stärka personalens trygghet, kompetens och
615 karriärmöjligheter.

616 **8.5 Närvarande räddningstjänst**

617 Svensk räddningstjänst behöver utvecklas. I lands- och glesbygderna är räddningstjänsten ofta
618 deltidsbrandkår. Larmen om svårigheterna att rekrytera personal till deltidsbrandkårerna har varit
619 många. Konsekvensen är att riskerna blir markant högre i de delar av landet där avståndet till en
620 aktiv räddningstjänst är långt. Bland annat behöver villkoren för deltidsbrandmän förbättras, men
621 också rekryteringsarbetet behöver förstärkas. Det finns goda exempel på kommuner som lyckats
622 bredda sin rekrytering och dessa goda exempel behöver spridas. Här bör både Sveriges kommuner
623 och regioner och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap göra mer för att ta fram goda
624 exempel som fler kan ta efter.

625 Räddningstjänsten står inför många utmaningar med mer omfattande och regelbundna
626 klimatkatastrofer, översvämningar, bränder och värmeböljor att hantera vilket kommer öka
627 behovet av en närvarande och kompetent räddningstjänst. De klimatrelaterade riskerna drabbar
628 särskilt våra landsbygder. Torka och bränder drabbar lantbrukare och skogsägare hårt, rent
629 konkret men också psykiskt. Därför behöver en stark räddningstjänst kompletteras med stöd och
630 hjälp för dem som känner otrygghet eller drabbas av psykisk ohälsa.

631 Den kommunala räddningstjänsten är också viktig för beredskapen i händelse av krig. Civilplikt
632 inom räddningstjänsten är därför planerad att återinföras. Det är positivt men det är viktigt att de
633 civilpliktiga i så stor utsträckning som möjligt placeras i lokala räddningstjänstorganisationer där
634 de har nytta av sin lokalkännedom.

635 Räddningstjänsten behöver få använda moderna verktyg. Ett sådant exempel är drönare som
636 skulle kunna användas i större utsträckning. På så sätt kan räddningstjänsten snabbare och
637 smidigare skaffa sig överblick över ett insatsområde. Drönare kan också förse med hjärtstartare
638 och nå en person snabbare än en utryckande brandbil. I dagsläget omgärdas dock möjligheten att
639 använda drönare av alltför mycket byråkrati och höga kostnader, det behöver åtgärdas.

640 **9. Utveckla den lokala och regionala demokratin**

641 Vi har under senare år sett prov på hur demokratiska system hotas av auktoritära krafter. Inte
642 heller i Sverige är demokrati och öppenhet något vi kan ta för givet. Mycket av det demokratiska
643 arbetet utförs i våra kommuner och regioner. I landsbygdsområden finns delvis andra utmaningar
644 för det demokratiska systemet. När befolkningsunderlaget tryter kan det vara svårt att rekrytera
645 människor till förtroendeuppdrag och få människor engagerade i föreningsliv.

646 **9.1 Ansvarsområden ska kunna flyttas över från små kommuner**

647 När den senaste kommunreformen genomfördes i Sverige 1974 hade staten som riktmärke att de
648 nya kommunerna skulle ha minst 8 000 invånare. I dag har vi 48 kommuner med färre än 8 000
649 invånare och skillnaderna mellan de största och de minsta kommunerna har bara ökat de senaste
650 decennierna. Centerpartiet menar att nuvarande situation inte är hållbar. Det är inte rimligt att
651 Sveriges minsta kommun med 2 400 invånare ska ha kapacitet att leverera lika mycket service
652 som Stockholms stad. Vi tar dock avstånd från synen att kommunsammanslagningar skulle vara
653 den enda lösningen. För Centerpartiet är det en viktig princip att beslut ska fattas så nära de
654 människor som berörs som möjligt.

655 Ska vi klara servicen i landets alla delar är det dags att differentiera kommunernas
656 ansvarsområden. Vi vill möjliggöra en differentierad ansvarsfördelning på kommunal nivå som
657 lägger grunden för att beslut fortsatt kan fattas nära medborgarna, exempelvis när det handlar om
658 förskole- och skolverksamhet. Däremot ska det finnas förutsättningar för kommunerna att på
659 frivillig väg flytta verksamhetsområden som i praktiken är så starkt reglerade av staten att
660 utrymmet för kommunalt självstyre är mycket begränsat. Överflyttningen ska kunna ske till en
661 annan kommun om båda kommunerna är överens om det. Det kan vara aktuellt inom flera
662 områden. Exempelvis hälso- och miljöskydd eller ekonomiskt bistånd.

663 För många små kommuner är det i dag svårt eller orimligt dyrt att rekrytera den
664 specialistkompetens som behövs för handläggning eller myndighetsutövning inom vissa områden.
665 Det finns också enligt lag och förordning åtaganden som är orimligt kostsamma för små
666 kommuner. Förhoppningen är att en differentierad ansvarsfördelning kan råda bot på en del av
667 dessa utmaningar. Det kan också underlätta möjligheten att ge stöd för den som utsätts för våld i
668 nära relation om kommuner kan komma överens om hur man kan söka stöd i en annan kommun
669 än den där man är skriven.

670 Det ska även vara möjligt för kommuner att på frivillig väg flytta över ansvarsområden från
671 kommunal till regional nivå. Centerpartiet anser också att det sektorsövergripande ansvaret för
672 utvecklingen i länen ska ligga hos de folkvalda regionerna. För att stärka regionernas roll bör fler
673 befogenheter överföras från staten till regionerna, exempelvis genom att antalet regioner som har
674 rätt att bedriva regionplanering utökas. En översyn av länsstyrelsernas uppdrag är nödvändig.

675 Kritiker till en differentierad ansvarsfördelning menar att den är onödig då många
676 verksamhetsområden kan hanteras genom samarbeten såsom gemensamma nämnder,
677 kommunalförbund, samordningsförbund med mera. Centerpartiet anser att det ena inte utesluter
678 det andra. Med differentierad ansvarsfördelning får kommunerna ytterligare ett verktyg i sin
679 verktygslåda, och på så sätt ökar deras chanser att leverera en tillfredsställande offentlig service
680 till sina medborgare.

681 **9.2 Låt kommuner ansöka om regellättnader och utökade** 682 **ansvarsområden**

683 Under 1980-talet pågick det så kallade frikommunförsöket som genomfördes inför 1991 års
684 revidering av kommunallagen. Syftet var att göra det möjligt för kommuner och landsting att på
685 försök undantas från specifika statliga regler. Kommunerna och landstingen fick ansöka om vad de
686 ville bli befriade från medan regeringen beviljade dispens från regelverket. Många ville få möjlighet
687 till friare organisationsformer men försöken innefattade också utökningar av det kommunala
688 ansvarsområdet.

689 Centerpartiet anser att det är dags för ett nytt, mer långtgående frikommunförsök i syfte att testa
690 de tankar och utvecklingsförslag som finns lokalt och regionalt. Försöksverksamheterna ska syfta
691 till att stärka kommunsektorns kapacitet, konkurrenskraft och självstyre och ska möjliggöras
692 genom författningsändringar, dispenser och undantag.

693 **9.3 Ge möjlighet till direktvalda kommunstyrelser**

694 Ett nytt försök med frikommuner bör också kunna användas för att pröva ett antal förenklningar i
695 beslutsprocesserna för små kommuner. Ett sådant exempel kan vara att ge möjlighet till
696 direktvalda kommunstyrelser som likt de gamla kommunalnämnderna kan vara fullmäktige och
697 kommunstyrelse i ett. Även antalet ersättare till kommunala uppdrag kan vara en fråga som är värd
698 att pröva och utreda i syfte att öka delaktigheten och möjligheten att fatta beslut.

699 **9.4 Tillåt kommunala turistavgifter**

700 Centerpartiet vill pröva möjligheten att ge svenska kommuner rätt att ta ut en avgift på
701 övernattningar. Den typen av avgifter förekommer i många andra länder och givet den snabba
702 tillväxt som skett inom den svenska besöksnäringen på senare år har det uppstått ett behov även i
703 Sverige. Med hjälp av lokala turistavgifter ska det vara möjligt för kommuner att delvis kompensera
704 för det extra slitage och underhåll som följer med en utbredd turism och ökande befolkning under
705 delar av året. På så sätt kan en säsongvis kraftigt ökande befolkning leda till större nytta för de
706 människor som lever i dessa kommuner året om, samtidigt som acceptansen för en omfattande
707 besöksnäring kan öka. Avgifterna ska även kunna användas för att vidareutveckla den lokala
708 attraktionskraften, exempelvis genom ökat hållbarhetsfokus samt bättre skyltning och
709 utsmyckning.

710 **9.5 Tillgängliggör kulturen och värna civilsamhället**

711 Kulturen och tillgången till levande mötesplatser spelar stor roll för landsbygdens attraktivitet.
712 Men dessa verksamheter är också en viktig demokratisk infrastruktur. Ska demokratin fortsatt vara
713 stark och livskraftig behövs ett levande civilsamhälle och kulturliv. Strävan bör vara att
714 tillgängliggöra kulturutbudet i fler delar av landet. Detta perspektiv bör tydligare avspeglas
715 fördelningen av statliga medel till kultursektorn. Barn och ungas trygghet och sociala delaktighet i
716 samhället är av stor betydelse. Därför behöver det finnas trygga och inkluderande miljöer för barn
717 och unga i Sveriges landsbygder.

718 Ofta är lokala utvecklingsgrupper och byalag drivande för den lokala utvecklingen, för investeringar
719 i lokalsamhället och för att samla människors engagemang. I sammanhanget spelar de
720 föreningsdrivna samlingslokalerna en mycket viktig roll. Trots samlingslokalernas betydelse
721 upplever man på många håll att det är svårt att bedriva verksamheten långsiktigt på grund av
722 osäker finansiering och anslag som inte höjts i takt med kostnadsutvecklingen. Samlingslokalerna
723 och de föreningar som driver dessa bör ges långsiktiga förutsättningar för att verka i hela landet.

724

725 **Centerpartiet vill:**

726 **Skapa en starkare samhällsekonomi i hela landet**

- 727 1. att en parlamentarisk utredning som ser över skattesystemet i sin helhet bör tillsättas
728 under denna mandatperiod.
- 729 2. att en målsättning ska vara att minska de orättvisa skillnader i skattenivåerna som
730 uppstått till följd av skattesystemets utformning och brister i utjämningsystemen.
- 731 3. att gleshet och öars förutsättningar särskilt ska beaktas inom ramen för
732 utjämningsystemet.
- 733 4. att fastighetsavgiften reformeras så att den får en annan regional profil.
- 734 5. att en ny företagsform, mikroföretag, som motsvarar en utvidgad variant av
735 Centerpartiets förslag om ingångsföretag införs.

736

737

Ge Sveriges landsbygder den kompetens de behöver

- 738 6. att yrkeshögskolan byggs ut med minst 20 000 utbildningsplatser de kommande
739 åren.
- 740 7. att universitet och högskolor ges ett tydligare uppdrag att erbjuda utbildningar som
741 motsvarar arbetsmarknadens behov.
- 742 8. att förmånliga villkor utvecklas för branscher och företag som på frivillig väg vill starta
743 trainee- och lärlingsutbildningar. Företag som är potentiella arbetsgivare ska vara en
744 drivande kraft i genomförandet av utbildningen.
- 745 9. att satsningar görs på lokala lärcentra och teknik för distansutbildning.
- 746 10. att det utformas ett system för avskrivning av studieskulder för den som flyttar till en
747 landsbygdskommun för att arbeta.
- 748 11. att ett flyttbidrag till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft införs.
- 749 12. att lönegolvet för arbetskraftsinvandring stoppas.

750

751

Öka tillgången till hälso- och sjukvård

- 752 13. att staten tar ett större ekonomiskt ansvar för investeringar i modern teknik för vård i
753 glesbygd och på öar.
- 754 14. att förlossningsvården ska finnas närmare kvinnor genom en sammanhållen vård som
755 möjliggör fler barnmorskeledda kliniker som kompletterar de större sjukhusen.
- 756 15. att det i lag tydliggörs att minsta storlek på en läkarmottagning ska kunna vara en
757 läkare och en sjuksköterska.
- 758 16. att farmaceuter ges möjlighet att utföra fler uppgifter, exempelvis att förskriva
759 receptförlängning av vissa läkemedel.
- 760 17. att apotek ges möjlighet att erbjuda vårdnära tjänster, till exempel genom att öppna
761 minikliniker, och på så sätt fungera som ett komplement till primärvården, exempelvis
762 genom samarbetsavtal för en närmare vård.

763

764

Underlätta för bostäder i Sveriges landsbygder

- 765 18. att ett investeringsstöd införs som är riktat till bostadsbyggande i
766 landsbygdskommuner och ekonomiskt utsatta hushåll.
- 767 19. att ett landsbygdslån införs.
- 768 20. att kommunerna ges möjlighet att peka ut områden där bygglov inte längre ska
769 krävas.
- 770 21. att en bostadsrättsförening tillåts omfatta hus utspridda över ett större område,
771 också bildande av bostadsrättsföreningar som omfattar bostäder i mer än en kommun
772 bör övervägas.

773

774

Prioritera ett lyft för infrastrukturen

- 775 22. att en infrastrukturberedning tillsätts som likt försvarsberedningen kan lämna förslag
776 på insatser som behöver göras för infrastrukturen som helhet.
- 777 23. att en lägsta acceptabel vägstandard antas, som möjliggör en nollvision om sänkta
778 hastigheter på landsvägar.
- 779 24. att ett nationellt biljettsystem för kollektivtrafik införs, samt att samarbetet över de
780 nordiska landsgränserna stärks för att förbättra tillgången till kollektivtrafik i
781 gränsregioner.
- 782 25. att regelverken för skolskjuts ses över i syfte att säkerställa tillgången för fler elever
783 och för att i högre grad omfatta även fristående skolor.
- 784 26. att regelverken kring A-traktorer ses över för att öka säkerheten men också öppna för
785 möjligheten att göra det tillåtet att framför moderna A-traktorer snabbare än vad som i
786 dag är fallet.
- 787 27. att Väglagen ändras så att friliggande cykelvägar kan byggas utan samband med en
788 anslutande bilväg.
- 789 28. att vattentjänstlagen ändras så att den tillåter extern finansiering av VA-
790 infrastrukturen, samt att ett investeringsstöd till enskilda VA-investeringar införs.

791

792 **Ta steget till en motståndskraftig och hållbar livsmedelsproduktion**

- 793 29. att det genomförs en satsning på att stötta myndigheter och kommuner i deras
794 arbete med att automatisera sina tillståndprocesser.
795 30. att Sveriges beredskap när det gäller livsmedel och kritiska insatsvaror stärks genom
796 samverkan mellan det offentliga och näringslivet, där beredskapsåtgärder kan
797 säkerställas genom avtal och ersättningar.
798 31. att dagens planeringshorisont för totalförsvaret om minst tre månader förlängs.
799 32. att det ska antas nationella och uppföljningsbara mål för produktionen och
800 försörjningsförmågan av livsmedel i Sverige. En målsättning ska vara att vi producerar
801 åtminstone 80 procent av den mat som konsumeras och som vi har goda förutsättningar
802 att producera i Sverige.
803 33. att ett nationellt stöd för restaurering och nyodling av åkermark införs.

804

805 **Öka tryggheten i hela landet**

- 806 34. att tillgången till relations- och mängdbrottsutredare på lokal nivå i hela landet
807 säkerställs.
808 35. att det genomförs ett kraftfullt socialtjänstpaket, med fokus på att stärka personalens
809 trygghet, kompetens och karriärmöjligheter.
810 36. att underlätta för räddningstjänsten att använda drönare i syfte att skaffa sig
811 överblick över ett insatsområde eller hjälpa människor i nöd.

812

813 **Utveckla den lokala och regionala demokratin**

- 814 37. att kommunerna ges möjlighet att på frivillig väg flytta verksamhetsområden som är
815 starkt reglerade av staten till annan kommun eller till regional nivå.
816 38. att ett nytt frikommunförsök genomförs där kommuner och regioner kan ansöka om
817 att genomföra försöksverksamheter som utvecklar de demokratiska processerna och
818 underlättar möjligheten att klara sina offentliga åtaganden.
819 39. att försök görs med direktvalda kommunstyrelser i små kommuner.
820 40. att försök genomförs där kommuner kan ta ut en kommunal avgift på gästnätter.

821

822 **Reservationer**

823

Rasmus Elfström och Caroline von Seth reserverar sig till förmån för att stryka att-sats 6:

Att yrkeshögskolan byggs ut med minst 20 000 utbildningsplatser de kommande åren.

Om reservationen bifalles bör redaktionskommittén ges i uppdrag att redigera brödtexten.

824

Rasmus Elfström och Caroline von Seth reserverar sig till förmån för att stryka att-satserna 10 och 11:

Att det utformas ett system för avskrivning av studieskulder för den som flyttar till en landsbygdskommun för att arbeta.

Att ett flyttbidrag till delar av landet med särskilda behov av arbetskraft införs.

Om reservationen bifalles bör redaktionskommittén ges i uppdrag att redigera brödtexten.

825

826